N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Jan 1867, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, om antagande af en lag angående efterbildning af konstverk; Gifven Stockholms Slott den 4 December 1866.

Uti underdånig skrifvelse den 28 Februari 1863 hafva Rikets Ständer, — under erinran att produkterna af tankens arbete voro lika mycket förtjenta af skydd som hvarje annan produktion och att författarens eganderätt till sitt verk jemväl vore i gällande tryckfrihetslag erkänd, hvarjemte genom särskild författning af den 20 Juli 1855 vore förbjudet att, utan författarens eller hans rättsinnehafvares tillstånd, offentligen uppföra ett dramatiskt eller för skådeplatsen författadt musikaliskt arbete, — tillkännagifvit, det Rikets Ständer ansåge konstnären ega lika berättigade anspråk derå att eganderätten till hans verk af lagen hägnades, samt förty anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Rikets Ständer framlägga förslag till stadganden i detta ämne. I anledning häraf har Kongl. Maj:t låtit upprätta ett förslag till lag angående efterbildning af konstverk, öfver hvilket förslag ej mindre Öfver-Intendents-embetet och Akademien för de fria konsterna, än äfven Stats-Rådet och Högste Domstolen blifvit hörda samt afgifvit de yttranden, som i bifogade protokoll äro intagna; Och vill Kongl. Maj:t alltså, jemlikt 87 § 1 mom. Regeringsformen, till Riksdagens antagande framställa följande:

Förslag till lag angående efterbildning af konstverk.

Angående efterbildning af konstverk i de fall, då Tryckfrihets-förordningens stadganden ej kunna derå tillämpas, förordnas som följer:

§ 1.

Ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid utan hans samtycke, så vida efterbildningen hörer till samma konstart som originalet.

Ej varder efterbildningen loflig derigenom, att den utföres i annan storlek än originalets eller att dertill användas materialier af annat slag, ej heller derigenom, att i densamma vidtagas oväsendtliga förändringar, tillägg eller uteslutningar, så länge den dock till innehåll och framställning bibehåller egenskapen af kopia.

§ 2.

En hvar hafve rätt att, med andras uteslutande, låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas på mekanisk väg eller genom fotografi eller afgjutning eller annat dylikt sätt.

Denna rätt må konstnären, med eller utan vilkor och inskränkningar, kunna öfverlåta på en eller flera, icke blott för sin lifstid, utan jemväl för en tid af tio år från sin död. Har ej sådan öfverlåtelse skett i konstnärens lifstid; ege den eller de, som enligt lag hans rättsinnehafvare äro, att för nämnde tid den rätt, nu sagd är, tillgodonjuta.

§ 3.

Öfvergår konstverk, hvarom ofvan förmäldt är, i annans ego; varde dock konstnären eller hans rättsinnehafvare derigenom icke förlustig de i följd af förestående stadganden dem tillkommande rättigheter, der ej annat förhållande blifvit uttryckligen aftaladt.

§ 4.

Från ofvannämnda förbud undantagas:

1:o efterbildning af konstverk, som tillhöra Staten eller menigheter, eller som äro utställda på öppna platser eller anbragta på byggnaders utsidor.

2:o konstverks begagnande af handtverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå.

§ 5.

För öfverträdelse af nu meddelade förbud vare straffet böter från och med 20 till och med 1,000 Riksdaler; varde ock all skada målseganden ersatt.

Formar, plåtar och andra, uteslutande till oloflig efterbildning af annans konstverk användbara materialier, så ock samtliga till försäljning afsedda exemplar af efterbildningen skola i beslag tagas, och varde med dem så förfaret att missbruk deraf ej ske kan; dock må målseganden, der han det äskar, få desamma till sig utlemnade emot ersättning för värdet eller afdrag derför å det honom tillkommande skadestånd.

Samma lag vare om den, som oloflig efterbildning till salu håller eller hit i riket till försäljning införer en annorstädes gjord, enligt denna lag otillåten efterbildning, der efterbildningens olaglighet varit honom veterlig.

§ 6.

Förbrytelse emot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

§ 7.

Bestrider den, som tilltalad är, att efterbildning egt rum; ege Rätten, der så nödigt pröfvas, infordra yttrande i ämnet från Akademien för de fria konsterna, der ej parterne å båda sidor skjuta frågan under gode män och utfästa sig att nöjas åt deras yttrande derutinnan. I thy fall uppställe Rätten den eller de frågor, som af gode männen besvaras skola.

§ 8.

Stadgandena i denna lag kunna, under förutsättning af reciprocitet, delvis eller i deras helhet, af Konungen förklaras tillämpliga jemväl i afseende å efterbildning af främmande konstnärs arbete, som utom riket finnes.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL.

Louis De Geer.

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Fredagen den 21 April 1865,

i närvaro af:

Hans Excellens Justitie-Statsministern Herr Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Statsministern för Utrikes Ärendena Herr Grefve *Manderström*,
Statsråden: Herr Friherre *Gripenstedt*,
Grefve von *Platen*,
Lagerstråle,
Malmsten,
Bredberg,
Thulstrup,
Reuterskiöld,
Carlson.

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern anmälde i underdånighet att, sedan Rikets Ständer, i underdånig skrifvelse den 28 Februari 1863, uppå anförda skäl, anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och till Rikets näst sammanträdande Ständer aflåta nådigt förslag till Lag emot obehörig efterbildning af inhemska konstalster, så hade, till följd af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 24 Mars nyssnämnda år, förslag till Lag i omförmälda hänseende blifvit uti Justitie-Departementet uppgjordt, sådant det finnes detta protokoll bilagdt; hemställande Hans Excellens att, innan samma förslag till vidare grundslagsenlig behandling företoges, underdåniga utlåtanden deröfver måtte infordras från Öfver-Intendents embetet och Akademien för de fria konsterna.

Och förordnade Hans Maj:t Konungen, uppå Stats-Rådets tillstyrkan, att Öfver-Intendents-embetet och Akademien för de fria konsterna skulle genom remiss anbefallas att med underdånigt utlåtande öfver berörda förslag inkomma.

Ex protocollo

Oscar David Egge.

Förslag till lag angående efterbildning af konstverk.

Angående efterbildning af konstverk i de fall, då Tryckfrihets-förordningens stadganden ej kunna derå tillämpas, förordnas som följer:

§ 1.

Ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid utan hans samtycke, såvida efterbildningen hörer till samma konstart som originalet.

Ej varder efterbildningen loflig derigenom, att den utföres i annan storlek än originalet eller att dertill användas andra materialier; ej heller derigenom, att i densamma vidtagas oväsendtliga förändringar, tillägg eller uteslutningar, så länge den dock till innehåll och framställning bibehåller egenskapen af kopia.

§ 2.

En hvar hafve rätt att, med andras uteslutande, låta de af honom utförda orginala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas medelst kopparstick, stentryck, träsnitt eller annan sådan konst, hvars alster kunna mångfaldigas på mekanisk väg, så ock genom medel, de der icke förutsätta någon föregående konstnärsverksamhet, såsom genom fotografi eller afgjutning.

Denna rätt må konstnären, med eller utan vilkor och inskränkningar, kunna genom laglig afhandling öfverlåta på en eller flera, icke blott för sin lifstid, utan jemväl för en tid af tio år från sin död. Har ej sådan öfverlåtelse af konstnären, i hans lifstid, skett, ega arfvingarne för nämnda tid den rätt, nu sagd är, tillgodonjuta.

§ 3.

Samma rätt, som i § 2 sagd är, tillkommer den som medelst kopparstick, stentryck, träsnitt eller annan sådan konst återgifvit konstverk, till hvars mångfaldigande ingen har uteslutande rätt; dock vare annan ej förment att på samma eller liknande sätt sjelfständigt efterbilda originalkonstverket.

§ 4.

Ej vare någon berättigad att begagna sig af annan ännu lefvande persons originala byggnadsritningar till något byggnadsarbete, utan konstnärens

samtycke. Dock skall sådant samtycke anses vara gifvet, när ritningen är offentliggjord af konstnären sjelf eller med hans bifall.

§ 5.

Öfvergår konstverk, hvarom nu sagdt är, i annans ego, varde dock konstnären eller hans rättsinnehafvare bibehållne vid de här ofvan bestämda rättigheter, der ej annat förhållande blifvit uttryckligen aftaladt.

§ 6.

Från ofvannämnda förbud undantagas:

1:o efterbildning af konstverk, som Staten eller offentlig myndighet inköpt af konstnären sjelf eller hans rättsinnehafvare, der efterbildningen ej är af beskaffenhet, som i § 2 sägs;

2:o efterbildning af konstverk, uppställda på offentliga platser, eller af byggnaders yttre sidor och derå anbragta konstnärliga prydnader;

3:o konstverks begagnande af handtverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå.

§ 7.

Hvar som gör intrång i ofvan stadgade rättigheter, straffes med böter från och med 20 till och med 1,000 R:dr; ersätte ock målseganden all skada. Formar, plåtar och andra uteslutande till oloflig efterbildning af annans konstverk användbara materialier, så ock samtliga till försäljning afsedda exemplar af efterbildningen skola i beslag tagas, och varde med dem så förfaret att missbruk deraf ej ske kan; dock må målseganden, der han det äskar, få desamma till sig utlemnade emot ersättning för värdet eller afdrag derför å det honom tillkommande skadestånd.

Till ansvar och ersättningsskyldighet, hvarom nu stadgats, vare ock förfallen den, som hit i riket till försäljning införer en annorstädes gjord, enligt denna lag otillåten efterbildning, så ock den, som oloflig efterbildning till salu håller.

Böter enligt denna § tillfalla Kronan och förvandlas, der tillgång saknas, efter de grunder, som i Strafflagen bestämda äro.

§ 8.

Förbrytelse emot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

§ 9.

Bestrider den, som tilltalad är att efterbildning egt rum; ege Rätten, der så nödigt pröfvas, infordra yttrande i ämnet från Akademien för de fria konsterna, der ej parterne å båda sidor skjuta frågan under gode män och utfästa sig att nöjas åt deras yttrande derutinnan. I thy fall uppställe Rätten den eller de frågor, som af gode männen besvaras skola.

§ 10.

Stadgandena i denna lag kunna, under förutsättning af reciprocitet, delvis eller i deras helhet, af Konungen förklaras tillämpliga jemväl i afseende å konstverk, som blifvit utom riket utförda eller utgifna.

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott Tisdagen den 29 Augusti 1865

i närvaro af:

Hans Excellens Justitie-Statsministern Herr Friherre *De Geer*,
Statsråden: Grefve von *Platen*,
Lagerstråle,
Bredberg,
Reuterskiöld.

Sedan Kongl. Maj:t den 21 April innevarande år i nåder förordnat, att Öfver-Intendents-embetets och Akademiens för de fria konsterna underdåniga utlåtande skulle infordras öfver ett inom Justitie-Departementet upprättadt, Stats-Råds-protokollet för nämnde dag bilagdt förslag till Lag angående efterbildning af konstverk, så anmälde Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern i underdånighet det omförmälda underdåniga utlåtanden nu inkommit; varande af Öfver-Intendents-embetet i underdånighet anmäldt, det Embetet för sin del icke funnit något att emot berörda förslag erinra; hvaremot Akademien för de fria konsterna afgifvit ett utlåtande af följande lydelse:

"Medelst nådig remiss af den 21 sistlidne April har Eders Kongl. Maj:t anbefallt Dess Akademi för de fria konsterna att afgifva underdånigt utlåtande öfver ett förslag till Lag angående efterbildning af konstverk; och får Akade-

mien af sådan anledning och med remissens återställande nu i underdånighet andraga följande:

Det ifrågavarande lagförslagets allmänna syftning och innehåll kan Akademien ej annat än med så mycket större glädje biträda och förorda, som dermed afses en verklig välgerning åt den fosterländska konsten och dess idkare, hvilka nu böra hoppas att, i högre mått än hittills, kunna tillgodogöra sig frukten af sin skicklighet och sin flit samt se sin bergning och sin ställning i samhället betryggade och befästade.

I afseende åter å uppställningen och ordalydelsen af samma förslag kan en granskning deraf icke ligga inom Akademiens befogenhet.

Endast två anmärkningar har Akademien ansett sig böra dervid framställa, till det afseende Eders Kongl. Maj:t kan i nåder pröfva skäligt att å desamma fästa.

Den första rörer förslagets 6 § 3 mom., deri från förbudet att utan konstnärens tillstånd kopiera hans arbete undantages: *konstverks begagnande af handtverkare och fabrikanter, såsom förebilder vid tillverkningen af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå.* Akademien har häruti trott sig finna industrien alltför mycket gynnad på konstens bekostnad och utan att derpå skörda någon fördel, äfvensom att förhållandet i förevarande fall är, vid närmare granskning, alldeles detsamma, som ligger till grund för hela lagförslaget och sålunda hvarken medgifver eller påkallar det gjorda undantaget. En industri-idkare nemligen, som önskar att med konstens tillhjelp åt sin produkt gifva en högre fullkomning och i sådant afseende anlitar en konstnär om ritning, målning, modell eller annan förebild, lärer icke försumma att vid förvärfvandet af detta konstarbete jemväl tillegna sig konstnärens egande-rätt till detsamma, och inträder deruti med full rättighet till skydd mot efterbildning, som lagförslagets 2 § 2 mom. meddelar. Medelst en sådan förhandling är allt begagnande af det industri-idkaren tillhöriga konstverket för alla andra rättvisligen afskuret, och det motsatta förhållande, som af här ifrågavarande undantags-stadgande uppkomme, eller att de konstelementer, som den enskilde industri-idkaren med ospard omtanke och kostnad vill i sina fabrikater införa, genast blefve en för hans medtäflare gemensam egendom, skulle utan all fråga förlama konstens förädlande inflytelse på industrien och tillika nedsätta den fördel för konstnärerne, som föreliggande lagförslag åsyftar. Att här icke är fråga om obetydligheter blifver klart, om det betänkes huru många stora industriföretag äro beroende af konstnärens medverkan, såsom t. ex. tillverkning af porslin, tapeter, siden-, matt- och andra väfnader, kakelugnar och ornamentala käril af flera slag, gjutgods m. m. Hvad särskildt vidkommer den mindre eller egentligen handtverkare-industrien, torde någon tillämpning af föreliggande lag

näppeligen

näppeligen ifrågakomma och ännu mindre kan för densammas fördel ett särskildt afseende vara påkalladt. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Akademien underdånigst, att det här omhandlade undantags stadgandet måtte, såsom ländande både konsten och industrien till skada, från förslaget utgå.

Den andra af Akademiens anmärkningar beträffar lagförslagets 9 §, i enlighet hvarmed vid åkommen rättegång om öfverträdelse af lagen, Rätten, der så nödigt pröfvas, eger infordra yttrande i ämnet från Akademien för de fria konsterna. Härvid förekommer att ett dylikt yttrande icke kan afgifvas utan jemförelse mellan originalet och efterbildningen, hvilka för Akademien måste vara tillgängliga. Om således tvisten eger rum i landsorten, samt de omtvistade föremålen icke kunna till Akademien insändas, hvilket i de flesta fall torde möta svårigheter, kan Akademien icke annorlunda än genom deputerade sitt yttrande afgifva och desse i sådan händelse vara berättigade till ersättning för sina resor, hvilket, enligt hvad Akademien föreställer sig, borde i lagförslaget finna ett omförmälande.“

Uppå Stats-Rådets hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att Högsta Domstolens utlåtande öfver ifrågavarande lagförslag skulle, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet infordras.

Ex protocollo

Oscar David Egge.

Utdrag af särskildt Protokoll öfver ett Justitie-Ärende, hållet uti Kongl. Maj:ts Högsta Domstol Måndagen den 8 Januari 1866.

Andra Rummet.

Närvarande:

Justitieråden: *Qvensel,*
Cramér,
Friherre *Leuhusen.*
Berg,
Carleson,
Adlercreutz,
Rabe.

Till följd af hvad Högsta Domstolen den 7 sistlidne September, vid då fortsatt granskning af det i protokollet för nämnde dag omförmälda förslag till Lag angående efterbildning af konstverk, beslutat, hade berörda förslag emellan Högsta Domstolens Ledamöter till närmare granskning cirkulerat; och företogs nu detta ärende till slutlig handläggning; varande lagförslaget detta protokoll bilagdt.

Detta förslag föranledde följande anmärkningar, nemligen vid:

§ 1.

Justitierådet Carleson yttrade: "Lika litet som jag tror det vara möjligt att genom deduction a priori utreda rättsgrunden för förbudet mot sådana efterbildningar af konstverk, hvartill sjelfständig konstnärlig verksamhet erfordras; lika litet tror jag den i dylika förbud innefattade inskränkningen af omfånget för den konstnärliga verksamheten vara rätt förenlig med konstens eget eller samhällets af konsten, såsom bildningsmedel, beroende intresse. Den tanke, som i konstverket erhållit ett åskådligt uttryck, en yttre form, kan ej af någon lagstiftning göras till enskild egendom och den af konstnären framställda formen tillhör icke honom mer än hvar och en annan, som förmår att sjelfständigt uppfatta och återgifva densamma. Den sednares rätt är i grunden så god som den förres, och blir icke sämre deraf att arbetsförtjensten utfaller olika för den ene och den andre. Onekligen är för konstidkaren af vigt

att kunna draga den största möjliga penningevinst af sitt arbete och att för detta ändamål erhålla lagens biträde och skydd; men för ett underordnadt intresse får naturligtvis icke ett högre äfventyras, och för konstidkaren, i hans egenskap af konstnär, torde arbetets frihet och oberoende af privilegier vara af vida större vigt än penningeförtjensten. Frihet i handling så väl som i tanke har allt från konstens skönaste dagar intill sednaste tid varit ansedd icke blott som ett vigtigt utan som ett det väsendtligaste vilkor för hennes lif. Men hvarje privilegium för den ena konstnären till inskränkning af de andres fria verksamhet måste blifva ett band på konsten sjelf och osannolikt synes det ej, att dylika privilegier i längden verka till konstens aftynande — om icke förfall. Hvad annat är att vänta deraf, att efter hand täflingsfriheten inskränkes, att den uppåtsträfvande talangen hindras och afskrämmes genom förbuden mot konstverks efterbildande, och att den konstnär, som någon gång lyckas att bryta sig en egen väg, slutligen förlorar sig i kopierandet af sig sjelf? Ännu är lagstiftningen i ämnet, hvad angår konstverks efterbildande på annan än mekanisk väg, alltför ny att dess skadliga inflytande i nämnda hänseende hunnit blifva märkbart, men att den icke heller visat någon verkan i motsatt rigtning torde emellertid vara lika säkert, som att den ännu icke blifvit godkänd i länder, der konsten står högst och företrädesvis gjort sitt inflytande på odlingen gällande.

Hvad särskildt angår förevarande lagförslag och dess första paragraf, återfinnes den väl i § 1 af den danska lagen om eftergöring af konstverk den 31 Mars 1864 men också är, så vidt jag varit i tillfälle att inhemta, Danmark det enda land, hvars lag innehåller ett sådant stadgande. Vid behandlingen af förslaget till nämnda lag mötte samma § ett lifligt motstånd i Folkethinget, hvars Utskott i sitt öfver förslaget afgifna betänkande yttrade om efterbildningar af den i § 1 afsedda beskaffenhet, bland annat, "att denna efterhärmning förutsatte en egen konstnärlig verksamhet, hvilken, om än af underordnad art i jemförelse med den, som skapat det originala konstverket, likväl kunde fordra och ådagalägga en verklig talang och allmänligen innefattade så mycket af efterhärmarens (den vedkommendes) eget, att det med fog kunde betraktas såsom hans andliga egendom. Väl kunde något dylikt sägas om flera arter af den konstproduktion (frembringelse), som läte sig mångfaldigas på mekanisk väg, och mot hvilken Utskottet fann billigt att konstnären erhölle skydd, men det vore påtagligt att konstnären hade ett helt annat intresse af att tryggas mot dessa efterbildningar, än mot enskild efterhärmning (enkeltviis efterligning); emedan dels vore det vanligen just genom mångfaldigandet, som konstnären kunde af sitt arbete draga en fördel utöfver den han hemtade vid försäljningen af sjelfva originalet, dels vore det naturligt och af erfarenheten bestyrkt, att kopior af målningar o. s. v. ytterst sällan söktes hos andra än konstnären

sjelf, under det tvärtom konstverkets mångfaldigande vanligen långt lättare verkställdes af andra än konstnären sjelf. Men emot att gifva beskyddet en sådan utsträckning syntes framförallt afgörande, att vid de aldra flesta tillfällen det skulle vara nästan omöjligt att ådagalägga att efterbildningen skett till försäljning, — hvilket likväl, på sätt förslaget jemväl förutsatte, vore vilkoret för att den kunde stämplas såsom otillåtlig — och att det i allt fall vore omöjligt att hindra föreskriftens kringgående icke blott genom verkställande af sådana förändringar, om hvilkas "väsendtlighet" kunde väckas tvifvel, men ock utan förändringars verkställande t. ex. genom att bortskänka kopian till någon som sålde den; enär försäljningen vore laglig, så framt icke efterbildningen verkställts i syftemål att sälja. Vidare skulle det för domstolarne vara ytterst vanskligt, för att icke säga omöjligt, att afgöra huruvida en framlagd efterbildning i samma konstart vore väsendtligen skiljaktig från det ursprungliga konstverket eller icke. Domstolarne skulle derföre i sådant afseende ständigt nödgas, så att säga, taga till skiljedomare (voldgive sig til) en konstnärlig auktoritet, och till och med hos en sådan skulle säkert åsigten, huruvida en företagen ändring vore väsendtlig eller icke, kunna blifva mycket skiljaktig efter de skiljaktiga individualiteterna, och domen fördenskull blifva mycket beroende af slumpen (tilfældig). Slutligen syntes det som om regeln, just när den affattades så att den skilde emellan efterhärmning i samma och i en annan konstart, framställde den särskilda svårighet, att flera konstarter så öfvergå uti hvarandra, att åtskiljandet blefve ytterst vanskligt, och afgörandet i hvarje händelse kunde komma att lida af obillighet och godtycke. För så vidt till försvar för beskyddet mot den enskilda kopian (enkeltvise gjengivelse) blifvit anfördt, att konstnärens ära skulle prisgifvas, när det vore en hvar tillåtet att göra dåliga efterhärmningar af hans arbeten och sälja dem, förekomme det Utskottet som icke heller denna invändning vore af väsendtlig betydelse. Äfven om det nemligen kunde medgifvas vara en uppgift för lagstiftningen att skydda den konstnärliga äran i denna mening — hvilket Utskottet icke antoge — syntes det i allt fall klart, att denna skulle vara utsatt för långt större fara från de talrika efterbildningar, som icke ske till försäljning och icke kunna träffas af någon lag, än af efterbildningar till försäljning, hvilka tillförene varit ytterst sällsynta och icke med skäl kunde antagas blifva talrikare efter lagförslaget, som icke i något afseende inskränkte konstnärens rätt sådan den vore efter förut bestående lagstiftning." Utan skiljaktighet tillstyrktes också af Utskottet, att den anmärkta paragrafen, motsvarande 1 §:n i det till Högsta Domstolen remitterade förslaget, finge alldeles förfalla. Orsaken dertill att Utskottets åsigt ej lyckades att göra sig gällande, har jag mig icke med visshet bekant. I hufvudsaken synes mig samma åsigt vara rigtig, och anser jag äfven derför, att ifrågavarande § bör utgå".

Justitierådet Cramér yttrade: "Äfven jag befarar, att ett förbud mot sådan efterbildning af konstverk, hvartill erfordras sjelfständig konstnärlig verksamhet, icke kommer att på den inhemska konstutvecklingen utöfva något helsosamt inflytande; såsom grund för min farhåga åberopar jag hvad Justitierådet Carleson anfört.

Lagstiftningen i detta ämne synes mig ock möta stora svårigheter. Man måste tillse att lagbudet verkligen kommer att åt konstnären bereda det utlofvade skyddet. Löses denna uppgift endast ofullständigt, så att, i förekommande fall, lagen finnes vanmäktig att värna den rätt konstnären trott sig ega, att ensam skörda vinst af sina alster, kan resultatet af lagen blifva, icke gagn, möjligen skada för de konstidkande.

Mot ifrågavarande § af förslaget synes mig böra anmärkas, att begreppet "efterbildning" icke är med erforderlig klarhet bestämdt, äfvensom att densamma i öfrigt lemnar obesvarade många frågor, af hvilka egennyttan antagligen kommer att invändningsvis begagna sig för lagbudets kringgående; det torde icke blifva lätt att undanrödja dessa betänkligheter; men det är emellertid att förutse, att tillämpningen af det föreslagna stadgandet skall, såsom det danska Folkethingets Utskott i det af Justitierådet Carleson citerade utlåtandet antydt, komma att ofta leda till obillighet eller godtycke."

Högsta Domstolens öfrige ledamöter lemnade denna § utan anmärkning.

§ 2.

Då, enligt 1 § Tryckfrihetsförordningen, under ordet skrift, som i nämnda lag nyttjas, skall förstås allt hvad genom tryck under allmänhetens ögon lägges, samt förthy de genom kopparstick, stentryck och träsnitt frambragta konstalster, om ej alltid, dock i många fall, kunde blifva hänförliga under Tryckfrihetsförordningens stadganden, ansågo Högsta Domstolens fleste ledamöter ej lämpligt, att berörda konstarter här åberopades såsom exempel, utan syntes hvad derom i förslaget förekomme, böra utgå.

Justitierådet Carleson erinrade att, för så vidt i denna § afsåges konstverks efterbildande på annan än mekanisk väg, mötte dervid enahanda betänklighet som vid föregående § framställts, i afseende å förbud mot sådana efterbildningar, hvartill sjelfständig konstnärlig verksamhet erfordrades; men för öfrigt och enär författningen enligt förslaget skulle inledas med det uttryckliga förklarande att den anginge efterbildning af konstverk i de fall, då Tryckfrihetsförordningens stadganden ej kunde derå tillämpas, lemnade Justitierådet §:n utan anmärkning.

§ 3.

Härvid erinrades om den förändring i redaktionen, som blefve nödig i följd af anmärkningen vid § 2.

§ 4.

Vid jemförelse af denna § med slutorden i § 5 syntes tvetydigt, huruvida det enligt 4 § erforderliga samtycke till begagnande vid byggnadsarbete af annans originala byggnadsritningar, skulle anses vara af konstnären gifvet, eller ej redan genom blotta försäljningen af en byggnadsritning. Då det emellertid torde kunna antagas, att i de flesta fall försäljning af en sådan ritning sker just i afsigt att köparen må kunna begagna sig deraf vid byggnadsarbete, ansågo Högsta Domstolens fleste ledamöter förtydligande af förevarande § böra ske i sådant syfte.

Justitierådet Carleson yttrade: "Ritningars begagnande för byggnadsarbeten synes mig icke egentligen falla inom författningens omfång, och då dessutom det föreslagna stadgandet, efter min föreställning, ytterst sällan skulle lända till verkligt gagn för någon enda, hvars byggnadsritningar blifvit missbrukade, men oftare kunde vara till onödigt hinder för den försigtige, och till oskälig skada för den oförsigtige bland de många, hvilka måste af dylika ritningar sig begagna, borde, efter min tanke, hela §:n utgå."

§ 5.

Den grundsats, som här blifvit uttryckt, syntes Justitieråden Carleson och Rabe ej åtminstone i hela sin vidd skäligen böra tillämpas i afseende å porträtter, och jemväl hvad dessa konstalster beträffar komme att stå i strid med allmänna föreställningssättet. Porträttet hade, om ej alltid, dock i de flesta fall, oberoende af sitt konstvärde, en egen särskild betydelse, fallande inom det enskilda lifvets område samt för konstnären alldeles främmande, — och af detta förhållande torde, om beställaren skall förmenas att utan konstnärens samtycke låta efterbilda porträttet, också med skäl böra följa förbud för konstnären att, utan beställarens samtycke, taga sådan efterbildning; men lämpligast syntes Justitieråden dock vara, att rättigheten till efterbildande af porträtt tillerkännes uteslutande den som beställt detsamma, eller är egare deraf, så framt ej porträttet tillhör Staten eller offentlig myndighet. Ett stadgande i dylik syftning kunde, derest Justitierådens åsigt godkändes, måhända böra få plats näst efter 6 §.

Högsta Domstolens öfrige ledamöter lemnade berörda § utan anmärkning.

§ 6.

Högsta Domstolens fleste ledamöter yttrade: Då första momentets inskränkning i tillåtelsen, att efterbilda offentliga konstverk, skulle motverka nyttan af och vanligen äfven ändamålet med deras anskaffande och utställande; då, hvad andra momentet beträffar, byggnader ej torde vara att hänföra till sådana konstverk, hvilkas skyddande mot efterbildning förslaget afser; samt då de skäl, som föranledt tillåtelsen att efterbilda konstverk, uppställda på offentliga platser, samt prydnader, anbragta å byggnaders yttre sidor, äfven synas gälla i fråga om konstalster, som fått sin plats i offentliga muséer, eller blifvit anbragta å inre sidorna å såväl dylika som andra offentliga byggnader, såsom slott, kyrkor m. m.; så tillstyrkte bemälde ledamöter, för sin del, att begge dessa moment ersättas med ett enda, innefattande tillåtelse, att på hvad sätt som helst efterbilda alla konstarbeten, som tillhöra Staten eller menigheter, eller äro utställda på öppna platser eller anbragta på byggnaders yttersidor.

Justitierådet Rabe afgaf följande yttrande: "Om, såsom jag föreställer mig, meningen är, att 2 mom. af denna § skall uttrycka detsamma, som den i danska lagen om efterbildning af konstverk, — efter hvilken lag det remitterade förslaget hufvudsakligen blifvit utarbetadt, — förekommande tillåtelse till efterbildning af konstverk på öppen plats, så ock af "Bygningers ydre sider *med* de derpaa anbragte kunstneriske prydelser", med hvilken sistnämnda tillåtelse torde, efter hvad af förhandlingarne vid lagens antagande vill synas, egentligen afses att undanrödja det hinder, som för afbildning af städer eller delar deraf skulle förefinnas, om ej å byggnader anbragta konstnärliga prydnader finge tillika afbildas, har jag vid ifrågavarande § i förslaget ej annat att erinra, än att redaktionen af omförmälda 2 mom. synes mig böra förtydligas, så att af innehållet klart må framstå, att der *endast* afses att från förbuden mot efterbildning undantaga *dels* efterbildning af konstverk, som äro uppställda på offentlig eller öppen plats, hvilket sednare uttryck tyckes mig vara det lämpligaste, *dels* efterbildning af konstnärliga prydnader, anbragta på byggnadens yttersidor, då sådan efterbildning sker *i sammanhang dermed* och således ej åsyfta ett speciellt framställande af den konstnärliga prydnaden; hvarförutan och då till "konstverk, uppställda på offentliga eller öppna platser", skulle kunna hänföras äfven konstalster, som för tillfälliga ändamål, t. ex. försäljning, blifvit å dylika platser uppställda, men efterbildning deraf utan vederbörligt tillstånd icke lärer böra få ske, ett sådant misstag i uppfattningen af rätta meningen torde böra förekommas."

§ 7.

I afseende å 2 mom. yttrades af:

1:o. Justitierådet Rabe: "Enär tvekan torde kunna förekomma om hvad med "otillåten" och "oloflig" efterbildning, hvarom 7 § 2 mom. handlar, rätteligen skall förstås, synnerligast vid jemförelse med förut i förslaget befintliga stadganden, får jag föreslå, att berörda mom. omredigeras så, att det innehåller bestämmelse om ansvar och ersättningsskyldighet för den, som hit till riket till försäljning införer en annorstädes gjord, enligt förslaget otillåten efterbildning af svensk konstnärs arbete eller som till salu håller sådan eller här i riket gjord oloflig efterbildning;"

2:o. Justitierådet Carleson: I betraktande af den ofta — om icke vanligen — mötande svårigheten att erhålla tillförlitlig visshet och laga bevis derom, att i handeln förekommande efterbildningar af konstarbeten, skett med konstnärens eller hans arfvingars eller rättsinnehafvares tillstånd, föreställer jag mig att det stadgande, som innefattas i näst det sista momentet af denna §, skulle till skada för de konstnärer, hvilka låta till försäljning göra efterbildningar af sina arbeten, blifva hinderligt för konsthandeln och i allmänhet motverka konstalstrens spridande, hvarför jag tror, att lämpligast vore, det nämnda moment finge utgå; och

3:o. Justitierådet Berg: De här begagnade uttrycken: "oloflig" och "otillåten" efterbildning, synas mig gifva rum för tvekan i hvad mån vissa i denna § förekommande stadganden ega tillämpning å sådana efterbildningar af konstalster, som i 1 § afses. Enligt nyssnämnde § äro nemligen dessa efterbildningar *otillåtna* endast i det fall att de blifvit i *försäljningsändamål* åstadkomna; och om en icke i sådan afsigt tagen kopia af en konstnärs arbete sedermera t. ex. genom gåfva kommit i tredje mans hand, förefaller det mig ovisst om denne, genom kopians föryttrande, bör anses förfallen till det för försäljning af otillåten efterbildning i 2 mom. stadgade ansvar.

Då det dessutom ofta torde vara med stor svårighet förenadt för andra, än konstnären sjelf, att med visshet bestämma huruvida en konstprodukt är original eller kopia och, äfven om dess egenskap af efterbildning kan inses, i allt fall utredning huruvida den med eller utan den primitiva konstnärens samtycke tillkommit, ej är lätt att anskaffa, skulle, genom de i denna § föreslagna stadganden att alla till försäljning afsedda exemplar af olofliga efterbildningar skola tagas i beslag samt den, som sådana till salu håller, derjemte dömas till ansvar och ersättning, ofta nog kunna komma att hårdt drabba helt oskyldiga personer, hvilka i god tro och utan vetskap om efterbildningens olofliga tillkomst densamma till försäljning emottagit eller anskaffat och sålunda ofördelaktigt inverka på den för konstens spridning så vigtiga konsthandeln. Anses derföre en ansvarsbestämmelse äfven för olofliga efterbildningars hållande

till

till salu nödig, tror jag dock den böra inskränkas till det fall, då konsthandlaren egt vetskap om det försåldas olagliga beskaffenhet.

Justitierådet Bergs yttrande biträddes af Justitieråden Friherre Leuhusen och Cramér samt Justitierådet Carlesons yttrande af Justitieråden Qvensel och Adlercreutz.

3 mom. i 7 § fann Högsta Domstolen såsom, i följd af stadgandena i 2 Kap. Strafflagen, öfverflödigt, kunna ur förslaget utgå.

§ 10.

Justitieråden Friherre Leuhusen, Berg och Cramér förenade sig om följande yttrande: "att bestämma när eller hvar ett konstverk blifvit utfördt eller utgifvet lärer ofta falla utom möjlighetens gräns och att låta frågan om lagens tillämplighet vara deraf beroende synes oss således redan af denna orsak mindre lämpligt. Vi inse dessutom icke något giltigt skäl, hvarför ej den svenske konstnären må här i riket få påräkna lika skydd för alla sina härvarande arbeten, ehvad de blifvit inom eller utom landet utförda. Att, utan reciprocitet, utsträcka detta skydd äfven till de af utländningar utförda konstverk, som här i riket finnas, anse vi deremot ej vara ändamålsenligt eller behöfligt. En främmande konstnär, som i sitt hemland fritt får efterbilda svenska konstverk och dessa kopior föryttra, synes oss nemligen ej ega något skäligt anspråk att hans egna arbeten skola vara för efterbildning inom Sverige fredade. Hvad åter angår å utrikes ort gjorda efterbildningar af der befintliga svenska konstverk, tro vi frågan om svenska lagens tillämplighet bland annat vara beroende deraf, om sådan efterbildning enligt lagen i det land, der originalet finnes och efterbildningen skedde, var loflig eller ej. Innefattade nemligen efterbildningen der ett brott, bör väl den svenska konstnären, såvida brottet blifvit begånget af någon, som under svensk lag lyder, ej vara betaget att enligt denna lag fordra upprättelse. Finnes deremot konstverket i ett land, enligt hvars lagar hvar och en eger rätt att deraf taga och försälja kopior, se vi ingen anledning att derifrån utestänga just konstnärens egna landsmän. Den främmande lagens verkan torde dock ej böra sträckas utom det område, för hvilket den är gällande, och mot efterbildningens försäljning så väl här inom riket som i de främmande länder, der eftergöring äfven af svenska konstverk kan vara förbjuden, synes således konstnären böra få påräkna svenska lagens skydd emot dem, som eljest äro denna lag underkastade. Då emellertid hvad här ofvan blifvit yttradt om svårigheten att utröna, hvarest ett konstverk blifvit åstadkommet, äfven i viss mån eger tillämpning i afseende å efterbildningar, tro vi det vara nödigt att, om någon vill freda sig från ansvar för oloflig efterbild-

ning af svenskt konstverk på den grund att den blifvit utom riket gjord, bevisningsskyldigheten härutinnan honom ålägges.

Med anledning af hvad vi sålunda anfört, skulle vi vilja hemställa, att de i denna § förekommande orden: "*konstverk som blifvit utom riket utförda eller utgifna*" må utbytas emot: "*konstverk, som blifvit af utländning utförda eller utgifna*"; äfvensom att antingen der eller på annat lämpligt ställe i författningen uttalades den grundsats, att efterbildning, som bevisligen blifvit gjord i främmande land och enligt der gällande lag varit tillåten, ej må till ansvar föranleda, med mindre efterbildningen här i riket eller i annat land, der svenska konstverk njuta skydd mot eftergöring, försäljes eller till salu hålles, i hvilket fall den bör lika med här i riket gjorda efterbildningar anses."

Justitieråden Qvensel och Rabe yttrade: "med tillämpning af de i 1 Kap. Strafflagen förekommande bestämmelser skulle, derest annat ej stadgas, kunna till ansvar efter förslagets 7 § 1 mom. dömas för hvarje här i riket gjord, efter förslaget oloflig efterbildning af originala konstverk, äfvensom för dylik utom riket verkställd efterbildning, såvida derigenom svensk konstnärs rätt blifvit förnärmad. Något giltigt skäl att inskränka en sådan tillämpning anse vi icke förefinnas; men stadgandena i 10 § lära ostridigt dertill föranleda, då deraf synes bestämdt följa, att utom riket verkställd efterbildning af svensk konstnärs derstädes utförda arbete ej faller under förslagets föregående bestämmelser. För öfrigt torde tvifvelsmål kunna uppstå angående rätta meningen af stadgandena i 10 §, såsom huruvida straff kunde ådömas för här i riket gjord efterbildning af härstädes befintligt konstverk, i händelse detsamma blifvit utom riket utfördt eller först utgifvet, eller för utrikes verkställd efterbildning af konstverk, som utförts här i riket, men blifvit annorstädes utgifvet. På grund häraf allt synes oss *10* § erfordra omredigering, och borde nämnde §, efter vår åsigt, komma att afse endast utrikes gjord efterbildning af främmande konstnärs arbete;" Och tillade härvid Justitierådet Qvensel, att Justitierådet ansåg redaktionen af denna § böra så ändras, att anledning till tvekan om rätta förståndet undanrödjes, och att sådant kunde ske derigenom, att i §:ns första moment förbjudes eftergöring af sveusk konstnärs originala konstverk och att ett nytt moment tillägges af innehåll, att samma rätt tillkommer utländsk konstnär för konstverk, som i riket utföres eller utgifves.

Justitieråden Carleson och Adlercreutz lemnade paragrafen utan anmärkning.

In fidem

C. Limnell.

Utdrag af Protokollet öfver Justitie-Departements-Ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet å Stockholms Slott Tisdagen den 4 December 1866

i närvaro af

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern Friherre *De Geer.*
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes Ärendena Grefve *Manderström.*
Statsråden: Grefve *von Platen,*
Lagerstråle,
Bredberg,
Reuterskiöld,
Lagercrantz,
von Ehrenheim,
Justitieråden: *Alexanderson,*
Cramér.

Statsråden Thulstrup och Carlson anmäldes vara af sjukdom hindrade att innevarande dag i Stats-Rådet uppkomma.

Sedan öfver det inom Justitie-Departementet upprättade, vid Stats-Rådsprotokollet för den 21 April 1865 fogade förslag till lag angående efterbildning af konstverk, ej mindre Öfver-Intendents-embetet och Akademien för de fria konsterna, på sätt i Stats-Råds-protokollet för den 29 Augusti samma år förmäles, med infordrade underdåniga yttranden inkommit, än äfven Högsta Domstolen afgifvit det utlåtande, som i dess protokoll för den 8 Januari 1866 finnes intaget, så anmälde Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern nu ånyo detta ärende, hvarefter Hans Excellens yttrade:

"Svårigheterna af ifrågavarande lagstiftning framgå ej mindre af det olika sätt, hvarpå frågor af principiel natur i detta ämne blifvit af främmande länders lagstiftare besvarade, än äfven af de från hvarandra väsendtligen skiljaktiga åsigter, som nu blifvit inom Högsta Domstolen uttalade. Svårigheterna ökas, då, såsom här, fråga icke är om revision af en äldre lag, om hvars brister erfarenheten burit vittnesbörd, utan sjelfva lagstiftningsämnet är nytt, i den mån det icke redan är upptaget i grundlag och sålunda för civillagen oåtkomligt. Vår Tryckfrihets-förordning ingriper nemligen väsendtligen i det

naturliga området för en lag om den artistiska eganderätten, i det den, såsom inom Högsta Domstolen blifvit anmärkt, om ej alltid, dock i många fall är tillämplig å de genom kopparstick, stentryck och träsnitt frambragta konstalster. Genom det skydd Tryckfrihets-förordningen lemnar åt den litterära och, såsom nämndt är, äfven i viss mån den artistiska eganderätten, borde emellertid sjelfva grunden för den lag, som nu är i fråga, vara ställd utom tvist. Ty ehvad mot denna grund i sin allmännelighet än må kunna anmärkas, lärer det dock svårligen kunna påstås, att en konstnär icke har lika grundade anspråk på eganderätt till sina skapelser, som en författare till sina, och ännu mindre, att en konstnär väl bör vara skyddad emot sådana efterbildningar af hans alster, som åstadkommas med tryckpressens tillhjelp, men icke mot andra likartade, till exempel förmedelst fotografi eller afgjutning. Men fastän Tryckfrihets-förordningen sålunda nu erbjuder en utgångspunkt, kan den i öfrigt föga tjena till ledning för de speciela föreskrifter, som den nu ifrågavarande lagen påkallar, dels i anseende till skiljaktiga förhållanden, men dels ock derföre att tryckfrihetslagens föreskrifter i denna dess privaträttsliga del icke ega den bestämdhet och fullständighet, som synas erforderliga vid stiftandet af en ny lag. En särskild anledning till väsendtlig modifikation af Tryckfrihets-förordningens grundsatser har jag ock ansett förefinnas i det till tiden alldeles obegränsade skydd som samma Förordning, allenast under förutsättning af en ny upplagas utgifvande hvart tjugonde år efter en författares död, gifver åt produkten af hans verksamhet, — ett skydd, vida större än de aldra flesta af det öfriga Europas lagstiftningar medgifvit författare. Och jag befarar högeligen att tillämpningen af denna grundsats å den artistiska eganderätten icke skulle här i landet för närvarande godkännas. Fråga har derföre här mindre varit att följa nämnda Förordning i dess särskilda stadganden än att tillse, det någon strid icke uppstår emellan dess föreskrifter och dem, hvilka nu äro i fråga att meddelas.

Med iakttagande häraf och efter den anvisning, Rikets Ständer sjelfva, i deras underdåniga skrifvelse af den 28 Februari 1863, lemnat, har förslaget blifvit upprättadt med hufvudsaklig ledning af den i Danmark den 31 Mars 1864 utfärdade "Lov om eftergjörelse af kunstarbeider".

Från denna lag är helt och hållet hemtad den i förslagets 1 § intagna föreskrift att "ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid utan hans samtycke, såvida efterbildningen hörer till samma konstart som originalet". Två af Högsta Domstolens Ledamöter hafva emellertid icke godkänt den härigenom uttryckta grundsats, utan yrkat hela paragrafens uteslutande. Men om jag ock skulle till hufvudsaklig del instämma i de allmänna reflexioner, som blifvit ställda i spetsen för dessa Ledamöters yttranden, och hvilka förnämligast gå derpå ut, att ett underordnadt intresse ej finge äf-

ventyras för ett högre, — att arbetets frihet och oberoende af privilegier vore för konstnären af vida större vigt än penningeförtjensten, — att den uppåtsträfvande talangen hindrades genom förbud mot efterbildning m. m., så kan jag dock ej finna att dessa anmärkningar drabba ett förbud, så modifieradt och begränsadt, som det i förslaget uppställda. Jag har redan i underdånighet antydt, att konstnärens rätt till skydd måste anses ytterst hvila på samma grund som författarens, och att denna grund ej får lemnas ur sigte vid nu ifrågavarande lagstiftning. Är ej grunden rigtig, bör hela försöket att derpå bygga en lag öfvergifvas; godkännes deremot grunden, bör den i lagen finna ett konseqvent uttryck inom den utsträckning, man åt lagen gifver. Tillerkänner man konstnären en uteslutande rätt till sitt arbete, så synes mig denna böra gälla lika mycket såsom förbud emot rättigheten att deraf taga en enda kopia, som emot att göra det i flera exemplar. Detta hindrar likväl icke att med fasthållande af rättsgrundsatsen begränsa dess tillämpning så, att den icke råkar i strid med högre kraf, — med andra ord att förena konstidkarens intresse med konstens och det allmännas. Det är detta, som jag anser i förslaget hafva skett genom de vid förbudet fästade restriktioner, hvilka karakterisera efterbildningen såsom oloflig blott i det fall, att den skett i afsigt af försäljning, — att den skett i konstnärens lifstid, — och att den skett i samma konstart som originalet. Snarare än en anmärkning i ofvannämnda syfte borde härvid kunna befaras en i motsatt, eller att konstnärens rätt blifvit för snäft begränsad. Det må för öfrigt vara sannt, att lagbudet någon gång skulle kunna kringgås: sådant är beklagligen en för många lagar gemensam brist, utan att dessa lagar derföre undertryckas, — det må vara sannt att bevisningen om afsigten att försälja m. m. någon gång kan blifva vansklig: sådant kan härröra af brister i bevisningsläran, men lärer icke böra föranleda dertill att en eljest rigtig grundsats uppoffras, — och det må jemväl vara sannt att vissa konstarter så öfvergå i hvarandra, att det stundom kan vara svårt att bestämma gränsen dem emellan; men icke heller för sådana undantagsfall lärer man böra gifva till spillo konstnärens anspråk på upprättelse i de fall, den verkligen kan af domaren bestämmas.

I denna del har inom Högsta Domstolen jemväl åberopats, att Danmark skulle vara det enda land, hvars lag innehölle ett sådant stadgande som det ifrågavarande. Härvid kunde erinras, att, på sätt jemväl i danska regeringens motiver till det i nämnda land framlagda lagförslag anmärkes, den tyska förbundslagstiftningen i detta hänseende synes "tvifvelaktig". Hvad åter angår den franska lagstiftningen, som bildas af spridda stadganden, framgår åtminstone af kommentatorers utläggning deraf, att ett dylikt stadgande som det, hvarom nu är fråga, anses innefattas i nämnda lagstiftning, äfvensom alldeles otvifvelaktigt är att en i Frankrike för få år sedan nedsatt större kommission

för revision af lagstiftningen om litterära och artistiska eganderätten i sitt förslag tillade konstnärer ett skydd, vida större än det hvarom nu är fråga. Fullkomligt enahanda var förhållandet i det lagförslag i detta ämne, som belgiska regeringen år 1861 förelade landets representation. I detta förslag tillerkännes så väl författare som konstnärer "le droit exclusif de publier et de reproduire leurs ouvrages", utan att någon skilnad göres emellan en reproduktion, som fordrar, och en som icke fordrar konstnärlig verksamhet; och det särskilda utskott (section centrale), som var nedsatt att pröfva förslaget, ansåg detsamma i denna del så klart, att, såsom det heter i utskottets betänkande, den §, som innehöll ifrågavarande stadgande "n'a pu donner lieu à aucune discussion". Af de vidlyftiga förhandlingarna i ämnet anser jag mig desto heldre berättigad sluta, att ifrågavarande grundsats lika litet i Belgien som i Frankrike utgjort något hinder för den föreslagna fullständigare lagstiftningen i ämnet, som den nämnda sektionen antager, att den äldre belgiska lagstiftningen hvilar på samma grundsats. Jag anser mig således icke ega skäl att tillstyrka förslagets frångående i denna del.

Vid § 2 hafva Högsta Domstolens fleste Ledamöter, under erinran, såsom redan är nämndt, om den i Tryckfrihets-förordningen gifna definition å ordet skrift, anmärkt, att de genom kopparstick, stentryck och träsnitt frambragta konstalster, om ej alltid, dock i många fall kunde blifva hänförliga under Tryckfrihets-förordningens stadganden, och att det förthy icke vore lämpligt att här åberopa berörda konstalster såsom exempel. Denna betänklighet är visserligen genom förslagets ingress i sjelfva verket undanröjd; men jag vill dock tillstyrka en förändrad redaktion af denna §, så mycket heldre som, derest Tryckfrihets-förordningen skulle finnas tillämplig i hela den omfattning, som af Högsta Domstolen är antydd, ytterst få fall torde finnas, då en efterbildning af konstverk, åstadkommen genom någon här i riket utöfvad konst, hvars alster kunna mångfaldigas på mekanisk väg, ej skulle vara hänförlig under Tryckfrihets-förordningens stadganden. Deremot gifvas åtskilliga sätt att utan tryckpressens tillhjelp mångfaldiga konstverk genom medel, de der icke förutsätta någon föregående konstnärsverksamhet, såsom genom fotografi eller afgjutning; och att det således hufvudsakligen blir i afseende å efterbildning af sådant slag, som den nu ifrågasatta lagen kommer att ega sin största praktiska betydelse, lärer, i följd af Tryckfrihets-förordningens egenskap af grundlag, ej kunna förekommas, men torde å andra sidan gifva konstnärerna skydd just i de fall, der behofvet deraf hittills visat sig mest trängande.

För öfrigt har jag ej funnit skäl till annan hufvudsaklig ändring i förevarande §, än att, då ordet *arfvingarne* i slutet deraf syntes mig väl inskränkt, såsom till exempel ej omfattande efterlefvande maka, jag hemställer att detta uttryck måtte utbytas mot orden "den eller de, som enligt lag hans rättsinne-

hafvare äro", hvarigenom större likhet vinnes med Tryckfrihets-förordningens stadgande om successionsrätt till en afliden författares skrifter.

Förslagets 3 §, som stadgar skydd för "den, som medelst kopparstick, stentryck, träsnitt eller annan sådan konst, återgifvit konstverk, till hvars mångfaldigande ingen har uteslutande rätt", har väl af Högsta Domstolen blifvit lemnad utan annan anmärkning än en erinran om den förändring i redaktionen, som blefve nödig i följd af ifrågasatt redaktionsförändring i § 2. Men då i nämnda 3 § endast är fråga om sådan efterbildning, som förutsätter konstnärsverksamhet, och således icke om skydd för till exempel fotografer — ett ämne, som genom sin natur är främmande för ifrågavarande lagstiftning, — så skulle, i följd af hvad nyss i underdånighet blifvit yttradt om Tryckfrihetslagens omfattning och dess tillämplighet på snart sagdt alla efterbildningar, verkställda genom nu känd konst af sådan beskaffenhet, att dess alster kunna mångfaldigas på mekanisk väg, förevarande §, huru den än till redaktionen förändrades, blifva nästan utan all praktisk betydelse. Vid sådant förhållande och då för öfrigt, så vidt jag varit i tillfälle inhemta, behofvet af skydd i det fall, som här skulle afses, icke gifvit sig allmännare tillkänna, anser jag bättre att hela paragrafen uteslutes, hvarom jag alltså gör underdånig hemställan.

I afseende å 4 §, som innehåller förbud att begagna sig af annan ännu lefvande persons originala byggnadsritningar till byggnadsarbete utan konstnärens samtycke, medgifver jag befogenheten, så väl af hvad Högsta Domstolens fleste Ledamöter anfört om det obestämda i föreskriftens omfattning, som af den anmärkning, en Ledamot af Högsta Domstolen framställt derom, att denna fråga icke egentligen faller inom författningens omfång. Paragrafen, som är hemtad från den danska lagen, kan dessutom synas icke fullkomligt öfverensstämma med den i 1 § uttalade grundsats, enligt hvilken det visserligen är förbjudet att efterbilda en konstnärlig byggnadsritning i samma konstart, d. v. s. att kopiera ritningen, men icke att göra det i en annan konstart, hvartill sjelfva byggnadsarbetet kan anses hänförligt. Jag hemställer derföre, att jemväl denna § måtte uteslutas.

Vid 5 § hafva två af Högsta Domstolens Ledamöter anmärkt, att den der uttalade grundsats ej borde, åtminstone icke i hela sin vidd, tillämpas å porträtter. Ett sådant urskiljande af särskilda genrer inom särskilda konstarter synes mig dock nog minutiöst. Att här, med bibehållen konseqvens, uppdraga gränslinier, anser jag nästan ligga utom lagstiftningens förmåga; och hemställer derföre att berörda anmärkning icke må föranleda till ändring i förslaget.

Beträffande åter 6 §, hvars första moment gör den der omförmälda rättighet att efterbilda konstverk, som tillhöra Staten eller offentlig myndighet, beroende deraf, att konstverket blifvit inköpt af konstnären sjelf eller hans rättsinnehafvare; så ehuru jag visserligen vidhåller den åsigt, att berörda re-

striktion, hemtad från ett af belgiska representantkammarens utskott framställdt förslag till ändring i belgiska regeringens förutnämnda förslag, synes utgöra en sträng konseqvens af den i nästföregående § uttalade grundsats om konstnärens uteslutande rätt till reproduktion af egna konstverk, äfven då de öfvergått i en annans ego, så medgifver jag dock, att åtskilliga praktiska clägenheter äro med denna restriktion förenade, hvaremot saknaden deraf synes i viss mån kunna af konstnären ersättas genom förord, träffadt med den, till hvilken han öfverlåter konstverket. På sådan grund, äfvensom med afseende å hvad af Högsta Domstolens fleste Ledamöter blifvit anfördt vid detta och följande moment, hemställer jag i underdånighet, att dessa begge moment sammanföras till ett enda af det innehåll, bemälde Ledamöter angifvit. Hvad deremot angår §:ns 3 moment, angående frihet för handtverkare och fabrikanter att begagna konstverk såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå, så har Akademien för de fria konsterna yrkat uteslutande af detta moment, såsom för konstnären obilligt. Under medgifvande att genom detta stadgande konstnärens anspråk på vinst af sitt arbete stundom, ehuru sannolikt icke ofta eller i någon väsendtligare mån, kan komma att inskränkas, anser jag likväl detta vara ett fall, då konstnärens anspråk måste vika för det allmännas högre kraf. Detta kraf är här, icke den enskilde industri-idkarens fördel, utan industriens lyftning i allmänhet genom lättade tillfällen att gifva dess alster den fulländning, som, enligt vår tids anspråk och andra länders exempel, ofta endast vinnes genom att derå trycka en artistisk prägel. På detta sätt kan industrien mägtigt bidraga till smakens förädling och konstelementers spridande bland allmänheten, samt återgäldar sålunda åt konsten hvad hon af den lånat. Men icke lära industrialster, — minst sådana, hvarom här är fråga, eller "husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor" — derföre kunna hänföras till hvad man i egentlig mening förstår med "konstverk" eller utgöra surrogat för dessa. På sådan grund synes mig ock skäligen kunna ifrågasättas, huruvida momentets uteslutande verkligen skulle medföra den af Akademien förutsatta följd, eller att konstverks begagnande såsom förebilder af handtverkare och fabrikanter skulle af domstolarne komma att rubriceras såsom efterbildninningar af konstverk, och förthy bedömas efter föreskrifterna i denna lag. Jag anser mig således och då Högsta Domstolen enhälligt godkänt momentet, icke ega skäl att tillstyrka frångående deraf.

Vid 7 § 2 mom., som stadgar ansvar för försäljning af oloflig efterbildning, hafva särskilda anmärkningar blifvit inom Högsta Domstolen framställda. Väl kan jag ej dela de Ledamöters åsigt, som yrkat hela momentets uteslutande, ty då svårighet otvifvelaktigt i de flesta fall skulle möta att upptäcka efterbildaren

bildaren sjelf, skulle lagen komma att sakna nödig kraft, om ej ansvar kunde drabba jemväl försäljaren. Men deremot anser jag billigt att, såsom af andra ledamöter blifvit yrkadt, förslaget förändras så, att ansvaret för konsthandlaren inskränkes till det fall, att efterbildningens olaglighet varit honom veterlig. Härvid förbiser jag icke, att bevisningen om sådan vetskap hos konsthandlaren stundom kan blifva svår att åstadkomma. Men denna olägenhet kan af konstnären sjelf i väsendtlig mån undanrödjas derigenom, att han på förhand, eller så snart en otillåten efterbildning förekommer i handeln, sjelf för konsthandlarne tillkännagifver sig såsom ensam berättigad till konstverkets reproduktion. Genom den förändring i momentet, som sålunda blifvit ifrågasatt, synes mig ock undanrödjas anmärkningen om tvetydighet i uttrycket "oloflig efterbildning", — en tvetydighet, som jag för öfrigt icke kan erkänna vara för handen. 7 paragrafens 3 mom. torde deremot, såsom Högsta Domstolen hemställt, kunna utgå.

Hvad Akademien för de fria konsterna vid 9 § hemställt om resekostnad till de deputerade, som kunna utses för att granska konstföremål, om hvars beskaffenhet rättegång uppstått, torde Eders Kongl. Maj:t finna utgöra ett ämne, som är främmande för den lagstiftning, hvarom nu är fråga.

Förslagets 10 §, hvilken är ordagrannt hemtad från danska lagen, har väl af två utaf Högsta Domstolens Ledamöter lemnats utan anmärkning. Men på grund af de erinringar, som i öfrigt deremot blifvit inom Högsta Domstolen framställda, synnnerligen den att svensk konstnärs rätt icke, så vidt sådant af svensk lag berodde, vore skyddad mot förnärmelser genom en utrikes gjord efterbildning af hans konstverk, anser jag mig icke i denna del böra vidhålla förslaget oförändradt. Vid uppgifvande af förändrad redaktion kan jag dock icke instämma med de tre Ledamöter, som förklarat det icke vara ändamålsenligt eller behöfligt att, utan reciprocitet, utsträcka ifrågavarande skydd äfven till de af utländningar utförda konstverk, som här i riket finnas. Hela lagen är byggd på grundsatsen af konstnärers eganderätt till sitt konstverk; och det måste då vara lagens uppgift att bevara denna eganderätt åt en hvar, som ställt sig under svenskt skydd, utan afseende å den slappare lagstiftning, som till äfventyrs må finnas i ett främmande land. Den enklaste lösning af frågan anser jag vara den, som innefattas i det af Justitieråden Qvensel och Rabe gemensamt framställda förslag, enligt hvilket denna § skulle komma att afse endast utrikes gjord efterbildning af främmande konstnärs arbete. Och då paragrafen derigenom tillika skulle komma att stå i full öfverensstämmelse med de i Strafflagens 1 Kap. antagna rättsgrunder, hemställer jag i underdånighet att paragrafen måtte få undergå förändring i angifna syfte, hvaremot jag, med afseende å Strafflagens bestämda föreskrifter i nyssnämnda kapitels 1 och 2 §§, anser det förtydligande tillägg, hvarom Justitierådet Qvensel särskildt hemställt, icke vara erforderligt."

Hans Excellens uppläste härefter ett i ofvan antydda hänseenden förändradt förslag till lag angående efterbildning af konstverk, samt tillstyrkte att, i enlighet dermed, nådig Proposition i ämnet måtte till Riksdagen aflåtas.

Justitierådet Alexanderson förmälde sig instämma i de inom Högsta Domstolen, redan i anledning af 1 §, gjorda anmärkningar emot förslagets hufvudgrunder, och befara, att den föreslagna lagen, utan att medföra stora fördelar, komme att framkalla många förvecklingar och svårigheter i tillämpningen.

Justitierådet Cramér åberopade sitt i Högsta Domstolen afgifna yttrande.

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige Ledamöter, täcktes Hans Maj:t Konungen bifalla hvad Herr Justitie Statsministern hemställt, samt förordna att nådig Proposition, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

G. W. Westberg.

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Jan. 1867, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till Riksdagen, om förordnande af en Stats-Råds-Ledamot i afseende på handläggningen af vissa i Riksdags-Ordningens 46 § omförmälda Riksdagsärenden; Gifven Stockholms Slott den 4 Januari 1867.

Kongl. Maj:t vill härmed gifva Riksdagen tillkänna, att Kongl. Maj:t i nåder förordnat Statsrådet, Kommendören med stora korset af Kongl. Nordstjerneorden, Henrik Wilhelm Bredberg att under instundande riksdag utöfva